

VMR

2000-06-26

Hur fungerar och vad gör Virkesmättningsrådet?

Virkesmättningsrådet, eller i dagligt tal VMR, grundades 1941 på initiativ av dåvarande mättningschefen Gösta Djurberg i Wermländska Inmättningsföreningen. Han blev på deltid dess förste sekreterare, som även idag är titeln på rådets verkställande ledare.

VMR var från början en samarbetsorganisation med de dåvarande virkesmättningsföreningarna som medlemmar. Det är intressant att konstatera att verksamheten under de första åren uteslutande var inriktad på samordning av lönesättningen för mätarpersonalen. Så småningom övergick verksamheten till egentliga virkesmättningsfrågor och så är fallet även idag medan avtalsfrågorna helt övertagits av andra organ.

Det tidigare stora antalet virkesmättningsföreningar och kravet på att alla föreningar skulle vara företrädna både med en köpare och en säljare i rådets styrelse gjorde arbetet i styrelsen tungt. Ett arbetsutskott utsågs visserligen men i mitten på 60-talet var det dags för en organisationsförändring. Den sammanföll med den nya virkesmättningslagens tillkomst 1966, som innebar att branschen genom VMR i praktiken övertog Skogsstyrelsens tidigare ansvar för utvecklingen av virkesmättningsbestämmelserna. Istället för föreningarna blev nu de centrala branschorganisationerna på virkesmarknaden huvudmän för VMR och i denna egenskap kom de också att tillsätta ledamöter i dess styrelse. Denna ordning består fortfarande. Samtidigt förstärktes resurserna vid rådets s.k. sekretariat med en heltidsanställd sekreterare.

När vi nu idag skriver år 2000 är sekretariatet placerat i Märsta strax utanför Arlanda flygplats där lokaler delas med Sågverkens Riksförbund och Svenska Träskivor. Personalen omfattar tre personer, Lennart Forsberg sekreterare, Roger Andersson assistent med ansvar bl.a. för IT-frågor, samt Birgit Mardunovich kontorist och sekretariatets allt i allo.

Enligt sina stadgar skall VMR verka för rättvis, praktisk, ekonomisk och i möjligaste mån enhetlig virkesmätning och för en ändamålsenlig virkesredovisning. VMR skall också sammanställa årlig statistik över den samlade skogsindustrins produktion och virkesförbrukning. I klartext kan dessa verksamhetsmål beskrivas med följande lista över arbetsuppgifter:

- Auktorisera virkesmätande företag
- Initiera och genomföra studier och utredningar på virkesmätningens område
- Utarbeta och fastställa bestämmelser, normer och anvisningar för virkesmätningen
- Vara remissorgan i frågor som gäller virkesmätning
- Samordna föreningarnas interna kontroll och administrera begärda kontroller
- Framställa mätningssirkulär, informationsmateriel och läromedel
- Sammanställa virkesförbrukningsstatistik

Rådets verksamhet, som för innevarande år har en omslutning om c:a 6 milj. kr, bekostas genom bidrag från virkesmätningens föreningar. Merparten av detta belopp utgörs av kostnader för olika utvecklingsprojekt.

Den stora variationen av arbetsuppgifter gör att sekretariatet utåt har en mycket stor kontaktyta mot olika företag, organisationer och myndigheter. Av naturliga skäl är det med virkesmätningens föreningar och deras personal som det mesta av samarbetet sker. Vanligtvis sker det inom ramen för arbetsgrupper eller projekt men dagliga, direkta kontakter med föreningarna och deras personal på olika nivåer är också en viktig del i arbetet.

En sedan länge verksam arbetsgrupp är den s.k. Virkesmätningens grupp, för närvarande under ordförandeskap av mätningsschefen Göte Bengtsson, VMF Syd, vars viktigaste uppgift är att ha det övergripande ansvaret för utvecklingen vad gäller teknik och metoder inom virkesmätningen. Gruppen är sammansatt av cheferna för landets tre virkesmätningens föreningar och rådets sekreterare Lennart Forsberg. Dessutom ingår som adjungerade medlemmar professorn Mats Nylinder vid Sveriges Lantbruksuniversitet och jägmästaren Jan Bäcke vid Skogsstyrelsen.

Virkesmätningens grupp tar initiativ till utredningar och undersökningar som skall leda till förbättringar eller rationaliseringar av mätningen. Är det fråga om utredningar av större omfattning och av intresse för samtliga mätningens föreningar är det i regel rådets styrelse som fattar det slutliga beslutet. Ett exempel på en sådan större utredning är projektet "Effektivare Sågtimmermätning", vars mål är att genom automatisering av mätningen öka mätkapaciteten, förbättra precisionen vid diametermätning av enskild stock samt sänka kostnaden för mätningen. Projektet omfattar två delprojekt varav det ena med benämningen Metodutveckling genomförs vid institutionen för Skogshushållning vid SLU och det andra, Teknikutveckling, vid AB Träteknik. Detta projekt är det hittills mest omfattande som genomförs i VMR:s regi och därför har en särskild organisation för ledningen av det byggts upp med både styr- och referensgrupp.

Under senare år har samtliga mätningens föreningar utvecklat sin organisation med utvecklingschefer. Även denna kategori utgör en grupp, som nära samarbetar med rådets sekretariat i frågor av utvecklingskaraktär som har intresse inte bara

inom den egna föreningen utan även på riksnivå. Utvecklingsgruppen, som den heter, ansvarar för det praktiska utvecklingsarbetet genom att antingen själv utföra det arbete som en viss uppgift innebär eller att lämna uppdrag till någon utomstående. Inte sällan organiseras arbetet så att föreningarna utför nödvändigt fältarbete medan bearbetning och redovisning sker vid rådets sekretariat. Så var t.ex. fallet när de nya toppformtalstabellerna för södra och mellersta Sverige samt talen för omräkning från rötyta till rötvolym nyligen togs fram.

Till rådets uppgifter hör också, som framgått av listan ovan, att samordna föreningarnas interna kontroll och administrera begärda kontroller. Samordningen av mätningen sker tillsammans med föreningarnas kontrollchefer i den s.k. Kontrollkommissionen. Kommissionens viktigaste uppgift är att likrikta tolkning och tillämpning av gällande regler och bestämmelser för mätningen av sågtimmer och massaved.

Praktiskt innebär detta att kontrollcheferna tillsammans med personal från rådets sekretariat minst en gång per år besöker föreningarna för att utföra kontrollmätning på slumpvis uttagna stockar eller travar som tidigare mätts av föreningarnas egna kontrollmätare. Eftersom kontrollmätarnas uppgift bl.a. är att "nivålägga" mätningen inom den egna föreningen, så får Kommissionen genom sin mätning en bild av hur mätningen i allmänhet inom den enskilda föreningen fungerar. Vederbörande kontrollmätare får närvara vid Kommissionens mätning för att på plats ta del av resultatet och göra jämförelser mot sin egen mätning. Kommissionsmätningen har därför en viktig funktion som instruktion och utbildning av kontrollmätarna.

Kommissionen har inte bara en viktig roll när det gäller tolkning och tillämpning av gällande mätningsbestämmelser utan är också pådrivande när det gäller förbättringar av gällande bestämmelser. Många av de "nyheter" som införts i t.ex. sågtimmerbestämmelserna under senare år har haft sitt ursprung i förslag från Kommissionen. Det bör också nämnas att den är huvudansvarig för innehåll och utformning av det s.k. virkesmätningskompendiet som framställs genom rådets försorg.

Sedan 1996 gäller den ordningen att begärda kontroller inte får utföras under ledning av personal från den förening som utfört eller skall utföra den ordinarie mätningen. Istället fungerar det nu så att rådets sekretariat, efter det att begäran om kontrollmätning gjorts, utser en kontrollmätare från angränsande förening som ansvarig för kontrollarbetet. Av praktiska och ekonomiska skäl biträds denne sedan normalt av personal från den lokala föreningen. Efter genomförd kontrollmätning verkställer sekretariatet utredovisning av resultatet till de parter som berörs av kontrollen.

Ett resultat av det utvecklingsarbete, som fortlöpande sker i samarbete mellan VMR och föreningarna, blir inte sällan nya mätningsbestämmelser allt eftersom nyheter kommer till eller detaljregler ändras eller utgår. Ansvaret för framställning och tryckning av det kända VMR-cirkuläret, som för närvarande har beteckningen 1-99, ligger på sekretariatet. Nyheter i mätningsarbetet eller förändringar av orga-

nisatorisk art kan också göra det nödvändigt att arbeta om delar av det informationsmaterial i form av foldrar eller videofilmer som sekretariatet ansvarar för.

En något "udda" arbetsuppgift, som sedan mitten av 80-talet ligger på rådets sekretariat, är att årligen samla in och bearbeta statistik över den svenska skogsindustrins samlade virkesförbrukning och produktion. Underlaget erhålls genom en enkät till samtliga massa- och skivindustrier samt sågverk med en produktion överstigande 1000 m³ sågad vara. Rapportering av resultatet brukar ske i maj månad. Användare av statistiken är främst branschens egna organisationer samt olika myndigheter som genom detta siffermaterial får en samlad bild av skogsindustrins virkesförsörjning till grund för bl.a. skogs- och industripolitiska beslut.

Virkesmätningsrådet

Tingvallavägen 9 M
195 31 Märsta

Tel. 08 - 591 155 85

Fax 08 - 591 198 23

vmr@vmr.a.se

<http://www.virkesmatningsradet.org/>